

Xhieda ta' Robert Loos dwar l-identità tal-Alsace

Sors: Institut National de l'Audiovisuel (Ina), Franza

L-intervistat jagħmel referenzi kemm għall-Ewwel Gwerra Dinjija u kemm għat-Tieni Gwerra Dinjija ("l-aħħar gwerra", "il-gwerra stramba", l-isem mogħti lill-perjodu inizjali tat-Tieni Gwerra Dinjija). Barra minn hekk, jgħid li kien Franciż għal 45 sena bejn iż-żewġ gwerer, meta fil-fatt kien perjodu ta' 21 sena (mill-1919 sal-1940). Fil-frazi: "Et enfin, maintenant, à cette dernière guerre, enfin heureusement tout allait bien", "à" għandha tittieħed li tfisser "après".

"Mela, ħalli ngħidlek, bħala wieħed li ġej mill-Alsace, u li twelidt fl-1896 – illum qegħdin fl-1988 – għaddej minn dak kollu li bniedem mill-Alsace seta' jissaporti. Sakemm għalaqt 22 sena, lura mill-gwerra, kont Ġermaniż. L-istudji kollha, kollox kien għalxejn, biex ngħid hekk. Kellna nerggħu nibdew mill-bidu. U għal 45 sena konna Franciżi, niftakar sew. Mela, u hekk kif kollox deher li kien sejjer tajjeb fl-Alsace, reġgħet bdiet il-gwerra. U, kif tafu, ir-reġim Nazista invadiena, u kollox reġa' sar gidba. "Intom Ġermaniżi", qalulna! Imma aħna din m'aċċettajnieha qatt! U, fuq kollox, l-aktar ħaġa li kienet tweggħagħna lilna kienet il-kwistjoni tal-prinċipji morali, tan-nazzjonalità... lanqas konna nafu liema allat kellna nqimu! Dak li l-oħrajn kienu jgħidu li kien tajjeb, kien ħażin. U bil-maqlub. Kienet battalja morali, speċjalment għaż-żgħażaġħ. Tassew ma konniex nafu fejn se naqbd u mmorru. Sa fl-aħħar, imbagħad, wara din l-aħħar gwerra, b'xorti tajba kollox mar sew. Imma aħna għaddejna minn affarijiet! Jien bdilt in-nazzjonalità erba' darbiet, erba' darbiet bdilt l-uniformi! Fl-1915 kelli mmur niggielied ir-Russja, fejn kont stazzjonat b'uniformi Ġermaniża. U fl-aħħar gwerra lbist l-uniformi Franciża u ġgħildt hemm, fir-Renu. Imma fil-fatt ma sar xejn, kienet "il-gwerra stramba". U sa fl-aħħar, issa, kollox ikkwieta. U, ngħid għalija, ladarba għandi l-okkażjoni li nitkellem ftit jew wisq mad-dinja kollha, aħna kuntenti li fl-aħħar sibna triqitna. U li qed naraw liż-żewġ... nazzarda ngħid ġirien tagħna, tan-naħa tar-Renu, fl-aħħar jiftieħmu. Kuntenti li issa aħna trankwilli, li nistgħu ngħixu bħalma ħaddieħor seta' jgħix ħajtu ... imma aħna, aħna ma stajniex. Heqq, jien rajt l-Alsace tagħna (...) jinqered darbtejn. (...)"